

RIJASET ISLAMSKE ZAJEDNICE
U BOSNI I HERCEGOVINI
KOMISIJA ZA SLOBODU VJERE

**IZVJEŠTAJ O REGISTRIRANIM
SLUČAJEVIMA KRŠENJA PRAVA NA
SLOBODU VJERE MUSLIMANA U BOSNI
I HERCEGOVINI ZA 2018. GODINU**

MART 2019.

IZVJEŠTAJ O REGISTRIRANIM SLUČAJEVIMA
KRŠENJA PRAVA NA SLOBODU VJERE MUSLIMANA
U BOSNI I HERCEGOVINI ZA 2018. GODINU

Izdavač: RIJASET ISLAMSKE ZAJEDNICE
U BOSNI I HERCEGOVINI
KOMISIJA ZA SLOBODU VJERE

Sarajevo 2019.

IZVJEŠTAJ

O REGISTRIRANIM SLUČAJEVIMA
KRŠENJA PRAVA NA SLOBODU
VJERE MUSLIMANA U BOSNI I
HERCEGOVINI ZA 2018. GODINU

Sadržaj

UVOD	7
OPĆE INFORMACIJE	9
A. EVROPSKE KONVENCIJE O LJUDSKIM PRAVIMA	10
B. USTAVA BOSNE I HERCEGOVINE	10
C. ZAKONA O SLOBODI VJERE I PRAVNOM POLOŽAJU CRKAVA I VJERSKIH ZAJEDNICA U BOSNI I HERCEGOVINI	10
D. ZAKONA O ZABRANI DISKRIMINACIJE	11
SAŽETAK IZVJEŠTAJA O RADU KOMISIJE ZA SLOBODU VJERE RIJASETA IZ-e TOKOM 2018.	11
PRIKAZ REGISTRIRANIH SLUČAJEVA KRŠENJA PRAVA NA SLOBODU VJERE MUSLIMANA U BIH ZA 2018.	12
A. PRIJAVE KOJE JE DIREKTNO PRIMILA KOMISIJA ZA SLOBODU VJERE RIJASETA ISLAMSKJE ZAJEDNICE BiH TOKOM 2018.....	12
B. SLUČAJEVI REGISTRIRANI KROZ PRAČENJE MEDIJA TOKOM 2018.	14
1. Registrirani slučajevi sknavljenja džamija, mezarja i drugih objekata Islamske zajednice.....	14
2. Verbalni i fizički napadi	16
3. Obrazovanje	17
4. Govor mržnje i islamofobija.....	18
5. Ostali slučajevi	20
PROPISI KOJI SADRŽE SPORNE ODREDBE	22
PREPORUKE	24
PRILOG IZVJEŠTAJU	25
Presuda Ustavnog suda BiH u predmetu Safet Softić protiv BiH	25
Apelacija Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu u predmetu Hamidović protiv Bosne i Hercegovine	26
Sudska odluka u predmetu Janja Martina Katović protiv Općine Glamoč	26
ZAKLJUČAK	27

UVOD

Izveštaj o registriranim slučajevima kršenja prava na slobodu vjere muslimana u Bosni i Hercegovini sadrži slučajeve koje je Komisija za slobodu vjere Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini primila i razmatrala u 2018. godini. Prvi dio Izveštaja je Uvod, nakon Uvoda, u drugom dijelu ponuđene su opće informacije o radu Komisije. U trećem dijelu je Sažetak izvještaja o radu Komisije. Slijedi četvrti dio Izveštaja koji obuhvata pojedinačne žalbe i prigovore muslimana na ograničavanje prava na slobodu vjere ili diskriminaciju. U ovom segmentu se i dalje ističu dva ključna problema - prvi se tiče ostvarivanja prava na rad muslimankama koje nose mahramu i njenog nošenja na radnom mjestu a drugi se tiče obavljanja namaza općenito, džuma-namaza posebno, tokom radnog vremena. Ovaj dio uključuje i slučajeve kršenja slobode vjere registrirane kroz praćenje medija a koji se ogledaju u skrnavljenju džamija, mezarja i drugih objekata Islamske zajednice. I u izvještaju za 2018. godinu je segment obrazovanja (diskriminacija bošnjačke djece u obrazovnim institucijama u bh. entitetu Republika Srpska) i politika (izjave političkih lidera koje se negativno odražavaju na Bošnjake muslimane). Posljednji, peti dio, sadrži preporuke.

Općenito u Bosni i Hercegovini postoji dobra zakonska osnova za zaštitu ljudskih prava i eliminaciju diskriminacije. Međutim, teškoće se javljaju u primjeni zakonskih propisa, često zbog neusklađenosti ili različite organizacione strukture državne organizacije i njenog ustrojstva, zatim zbog nedovoljne edukacije, nepoznavanja zakonskih mogućnosti te specifičnih vjerskih potreba.

Ipak, Komisija upozorava na neprimjerenu ikonografiju, svetkovine, slave i druge diskriminirajuće sadržaje u javnim ustanovama i institucijama, naročito u Republici Srpskoj. Uočeno je pretjerano, neprimjereno prisustvo ikonografije u javnim ustanovama i institucijama koje pripadnike drugih vjerskih uvjerenja dovode u nepovoljan i diskriminatorni položaj. Krsne slave, religijski obredni programi kojima su podvrgnuti i muslimani ugrožavaju njihovo

pravo na slobodu vjere i uvjerenja, a što je naročito izraženo u javnim školama. Ovaj problem nije do sada ozbiljno tretiran. Komisija smatra da sekularna država ima obavezu zaštititi svakog pojedinca od diskriminacije, a naročito diskriminacije po osnovu vjere i vjerskog uvjerenja.

Ugovor, koji se očekuje da Islamska zajednica potpiše sa državom Bosnom i Hercegovinom, kao što je to učinjeno sa Katoličkom crkvom (2006. god.) i Srpskom pravoslavnom crkvom (2007. god.), trebalo bi da poboljša i osnaži instrumente zaštite prava muslimana, posebno onog dijela prava koja se odnose na specifične potrebe muslimana - kao što je pitanje pauze za džuma-namaz, prostora za dnevne namaze i sl. Odugovlačenje i blokiranje procesa usaglašavanja prijedloga ugovora negativno se odražava na slobodu vjere i diskriminira Islamsku zajednicu i muslimane u odnosu na druge dvije tradicionalne vjerske zajednice i njihove vjernike. U 2018. godini ponovo je aktualizirana tema potpisivanja Ugovora sa Islamskom zajednicom. Članovi Predsjedništva iz reda hrvatskog i srpskog naroda nisu prihvatili da se na dnevnom redu sjednice Predsjedništva razmatra pitanje Ugovora. Ovaj odnos, koji trenutno postoji, naprosto je diskriminirajući prema Islamskoj zajednici u BiH koja je već davno ispoštovala sve zadate procedure i sprovela sve tražene konsultacije, uvažila sve potrebne izmjene i zajedno sa timom Vijeća ministara dogovorila tekst koji je i samo Vijeće ministara naknadno usvojilo. Međutim, tokom ovog cijelog procesa, a i sada nakon odbijanja da se ova tačka uvrsti na dnevni red, i Mladen Ivanić i Dragan Čović iznosili su svoje stavove o razlozima za takav odnos prema Islamskoj zajednici u BiH. Tako je Čović, i pored toga što je prijedlog ugovora prošao svu utvrđenu proceduru (jednako kao i druga dva ugovora), poručio da će ugovor s Islamskom zajednicom „biti zaključen čim se ispune svi formalni zakonski i ustavom predviđeni uvjeti“. A prethodno je navodio kako mu u ugovoru smeta „poslovanje Islamske zajednice, zapošljavanje u njenim institucijama, arhiv, vakufska imovina i dr.“ te je imao zamjerke na neke specifične segmente poput „džuma-namaza, hadža ili prava na odijevanje“. S druge strane, Ivanić je ranije navodio da ugovor neće biti odobren „dok se s njim ne usaglase i druge vjerske zajednice“ iako takvo usaglašavanje nije rađeno za prethodna dva ugovora. U svojim izjavama anegdotalno

je iznosio pojedine stavke ugovora iskrivljujući njihovo značenje ili sadržaj o čemu se Islamska zajednica u BiH već oglasila. Naveo je tako da npr. ugovor „garantira pravo na džumu“ pod svaku cijenu i bez obzira na uslove i profesiju, da se u ugovoru traži da „samo imami imaju pravo na obrezivanje muške djece“ te da se traži da se garantuje „nošenje tradicionalne odjeće u javnim institucijama što ni drugim narodima u BiH nije dozvoljeno.“ Ovo su potpuno paušalne ocjene i navodi koji nemaju nikakvoga utemeljenja u tekstu ugovora i ne odgovaraju činjeničnom stanju.

OPĆE INFORMACIJE

Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je 13. 9. 2012. godine donio odluku o formiranju Komisije za slobodu vjere kao nezavisnog, stručnog i savjetodavnog tijela Rijasetu koja treba pomoći Rijasetu kako bi uspješnije izvršio svoju ustavnu dužnost staranja o vjerskim pravima muslimana.

Komisija je nadležna za: promociju poštivanja slobode vjere, evidentiranje povrede prava na slobodu vjere pripadnika Islamske zajednice, informiranje pripadnika Islamske zajednice o njihovim vjerskim pravima i načinima pravne zaštite, saradnju sa državnim institucijama i srodnim organizacijama u zemlji i inostranstvu, predlaganje Rijasetu IZ-e zauzimanja stava ili aktivnosti po pitanju eventualne povrede prava na slobodu vjere pripadnika Islamske zajednice. Komisija podnosi izvještaj Rijasetu o stanju prava na slobodu vjere pripadnika Islamske zajednice jednom godišnje. Komisija ima devet članova/ica, u sastavu: Remzija Pitić, predsjednik komisije, dr. Dževada Šuško, mr. Emir Kovačević, potpredsjednik Komisije, Emir Mehmedović, Ahmed Purdić, Mirsad Karić, Mensur Karadža, dr. Ekrem Tucaković, Hikmet Karčić. Komisija ima i sekretara Nihada Mehmedovića. Komisija djeluje u svjetlu važećih odredbi o pravu na slobodu vjere u pravnom sistemu Bosne i Hercegovine, a prije svega:

A. EVROPSKE KONVENCIJE O LJUDSKIM PRAVIMA

1. Svako ima pravo na slobodu misli, savjesti i vjeroispovijesti; ovo pravo uključuje slobodu promjene vjere ili uvjerenja i slobodu čovjeka da, bilo sam ili zajedno s drugima, javno ili privatno, ispoljava vjeru ili uvjerenje obredima, poučavanjem, praksom i pridržavanjem.

2. Sloboda ispovijedanja vjere ili uvjerenja može biti podvrgnuta samo onim ograničenjima koja su propisana zakonom i neophodna su u demokratskom društvu u interesu javne sigurnosti, radi zaštite javnog reda, zdravlja i morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih (član 9. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Rim, 4. novembra 1950.).

B. USTAVA BOSNE I HERCEGOVINE

Prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima direktno se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima (čl. 2. st. 2.).

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje: ... g) Slobodu misli, savjesti i vjere (član 2. st. 3.)

C. ZAKONA O SLOBODI VJERE I PRAVNOM POLOŽAJU CRKAVA I VJERSKIH ZAJEDNICA U BOSNI I HERCEGOVINI

Svako ima pravo na slobodu vjere i uvjerenja, uključujući slobodu javnog ispovijedanja, odnosno neispovijedanja vjere. Isto tako, svako ima pravo prihvatiti ili promijeniti vjeru, kao i slobodu - bilo sam ili u zajednici s drugima, javno ili privatno - da na bilo koji način očituje svoja vjerska osjećanja i uvjerenja obavljanjem obreda, izvršavanjem i pridržavanjem vjerskih propisa, držanjem do običaja i drugih vjerskih aktivnosti. Svako ima pravo na vjersku

pouku, koju će vršiti samo osobe koje na tu službu imenuje službeno tijelo ili predstavnik njegove crkve ili vjerske zajednice – kako u vjerskim ustanovama tako u javnim i privatnim predškolskim ustanovama i osnovnim školama te višim nivoima obrazovanja što će se regulirati posebnim popisima. (čl. 4. st. 1.)

D. ZAKONA O ZABRANI DISKRIMINACIJE

Prema ovom zakonu diskriminacija je na osnovu vjere i uvjerenja svako različito postupanje, uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojem licu ili grupi lica na osnovu vjere ili uvjerenja, kao i svaka druga okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogući ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi prava i sloboda u svim oblastima javnog života (čl. 2. st. 1.). Zabrana ovakve diskriminacije primjenjuje se na sve javne organe kao i na sva fizička ili pravna lica, kako u javnom tako i u privatnom sektoru, u svim oblastima, a naročito: zaposlenja, članstva u profesionalnim organizacijama, obrazovanja, obuke, stanovanja, zdravstva, socijalne zaštite, dobara i usluga namijenjenih javnosti i javnim mjestima te obavljanja privrednih aktivnosti i javnih usluga. (čl. 2.).

SAŽETAK IZVJEŠTAJA O RADU KOMISIJE ZA SLOBODU VJERE RIJASETA IZ-e TOKOM 2018.

Komisija je tokom 2018. godine održala tri redovne sjednice. Zaprimala je ukupno osam prijava, od toga šest prijava su bile u nadležnosti Komisije, dok dvije nisu. Predstavnicima/ce Komisije su pored ovoga održavali sastanke sa zainteresiranim stranama za poboljšanje uslova za konzumiranje prava na slobodu vjere, te sa tijelima i/ili institucijama nadležnim za slobodu vjere u BiH ili neki konkretan segment važan za mandat Komisije. Jedna od značajnijih aktivnosti je saradnja sa Federalnim zastupnicima na polju izmjene zakonskih odredbi kojima se ograničava pravo na slobodu vjere. Također, Komisija je nastavila svoj rad na primanju prija-

va povrede prava na slobodu vjere e-mailom, putem formulara u elektronskoj ili štampanoj formi.

PRIKAZ REGISTRIRANIH SLUČAJEVA KRŠENJA PRAVA NA SLOBODU VJERE MUSLIMANA U BiH ZA 2018.

Prikaz registriranih slučajeva kršenja prava na slobodu vjere muslimana u BiH zasniva se na nekoliko dostupnih izvora:

A. PRIJAVE KOJE JE DIREKTNO PRIMILA KOMISIJA ZA SLOBODU VJERE RIJASETA ISLAMSKJE ZAJEDNICE BiH TOKOM 2018.

Komisija za slobodu vjere Rijaset Islamske zajednice u BiH je tokom 2018. godine ukupno zaprimila devet prijava - od toga je šest prijava bilo u nadležnosti Komisije. Prijave su podnosile osobe koje su smatrale da su njihova prava prekršena. Slijedi kratak prikaz registriranih slučajeva:

1. Komisija je zaprimila prijavu podnosioca koji je tražio zaštitu prava obavljanja namaza u školama. Podnositelac navodi da škole uglavnom nemaju prostoriju predviđenu za obavljanje namaza za vrijeme dok učenici borave u školama. Također, smatra da bi škole trebale omogućiti 5-10 minuta odsustva sa nastave učenicima koji žele do obave namaz dok su na nastavi.
2. Podnositeljica prijave ističe da joj nije omogućeno da nosi mahramu nakon poroda u jednoj bolnici. U razgovoru sa drugim ženama, koje nose mahramu, saznala je da su imale ista iskustva u toj bolnici. U decembru 2017. godine prilikom dolaska u bolnicu pregledali su joj stvari i vratili mahramu koju je bila ponijela sa sobom u ličnim stvarima.
3. Medžlis IZ-e Janja obavijestio je Komisiju o kršenju prava učenika Bošnjaka jer im je rečeno da moraju nado-

knaditi dane Bajrama. Direktorica škole Milica Perko-
vić-Blagojević odlučila je da skoro 500 učenika Osnov-
ne škole "Meša Selimović" u Janji moraju nadoknaditi
nastavu koje nije bilo u vrijeme Bajrama. Iz Medžlisa
ističu da je djeci zapriječeno da će biti sankcionisani jer
nisu nadoknadili dane Ramazanskog bajrama. Istakli
su da učenici pravoslavne vjeroispovjesti nenadokna-
đuju dane svojih praznika.

4. Podnosilac je podnio prijavu o kršenju Pravilnika o
ishrani u Oružanim snagama BiH u dijelu koji se tiče
ishrane muslimana pripadnika OS BiH. Naime, nevede-
nim Pravilnikom regulisano je pravo na halal ishranu
muslimanima (pripadnicima islamske vjeroispovije-
sti – čl. 13. st. 1. i 4. te Anex 10 Pravilnika). Podnosilac
ističe da je u posljednja dva mjeseca muslimanima
pripadnicima OS BiH vršena podjela suhih obroka sa-
stava juneći narezak i pašteta, te goveđi gulaš, „MI Zma-
jevac“ Irig, R. Srbija, bez halal certifikata. Provjerom je
ustanovljeno da „MI Zmajevac“ vrši preradu i svinjskog
mesa što je izazvalo sumnju kod muslimana u OS BiH.
Slanjem navedenih proizvoda na analizu u Veterinar-
ski institut Sarajevo sumnje su se obistinile. Navedeni
institut utvrdio je prisustvo svinjskog proteina u sva tri
navedena proizvoda.
5. Podnosilac je obavijestio Komisiju da u jednom marke-
tu Merkatora u Sarajevu nisu jasno naznačeni i razdvo-
jeni svinjski proizvodi od ostalih mesnih proizvoda, te
tražio od Komisije da uputi zahtjev Merkatoru za jasnu
oznaku i razdvajanje navedenih proizvoda, kako kupci
muslimani ne bi bili dovedeni u zabludu. Komisija je
uputila preporuku Merkatoru da razmotri mogućnost
razdvajanja navedenih proizvoda i time olakša kupovi-
nu kupcima muslimanima.
6. Glavni imam Medžlisa IZ-e Banja Luka informirao je Ko-
misiju o slučaju koji se desio u Banjoj Luci turistkinjama
iz SAD-a i Pakistana. Naime, turistkinja iz SAD-a rezer-
visala je smještaj u jednoj vikendici na obali Vrbasa, ali
joj je vlasnik po odsjedanju otkazao rezervaciju zbog

druge turistkinje koja će boraviti s njom, a koja nosi mahramu.

B. SLUČAJEVI REGISTRIRANI KROZ PRAĆENJE MEDIJA TOKOM 2018.

U ovom dijelu prezentirani su slučajevi registrirani putem praćenja medija tokom 2018. Godine a tiču se povrede prava na slobodu vjere u BiH. Podijeljeni su u sljedeće grupe:

1. Slučajevi sknavljenja džamija, mezarja i drugih objekata Islamske zajednice.; 2. Verbalni i fizički napadi; 3. Obrazovanje; 4. Govor mržnje i islamofobija; 5. Ostali slučajevi. Za neke slučajeve ustanovljeno je da su bili iz koristoljublja i radi otuđenja tuđe stvari, kao što su napadi na džamije iz kojih je otuđena određena količina novca, ali predstavljaju i sknavljenje vjerskog objekta. Ovi napadi registrirani su na cijelom području BiH, najčešće u povratničkim područjima.

1. Registrirani slučajevi sknavljenja džamija, mezarja i drugih objekata Islamske zajednice

Banja Luka, 4. 1. 2018. - Na kapiji harema Ferhat-pašine džamije nađen nov metak od kalašnjikova, koji je predat banjalučkoj policiji. Istog dana, dolaskom na akšam-namaz, džematlije je na kapiji dočekala „trobojnica“ zastava uz urlanje i psovke nepoznatih osoba koje su se nalazile u blizini. Nema podataka o počiniocima.

Banja Luka, 5. 1. 2018. - Na fasadu nedavno izgrađene džamije u Bronzanom Majdanu nepoznate osobe bacile su životinjske (svinjske) iznutrice. Muškarci čiji su inicijali B. Č. (53) iz Prijedora i N. Š. (53) iz Banjaluke uhapšeni su zbog sumnje da su bacili životinjske iznutrice na džamiju u Bronzanom Majdanu kod Banjaluke. Protiv njih je podnesen izvještaj nadležnom tužilaštvu za počinjeno krivično djelo javno izazivanje i podsticanje nasilja i mržnje.

Banja Luka, 9. 1. 2018. - Džematlije Ferhat-pašine džamije prilikom dolaska na podne-namaz na ulaznoj ogradi džamijskog

dvorišta dočekala provokativna naljepnica sa slikom kape zločinca Ratka Mladića i natpisom "heroj". Nema informacija o počiniocima ovog djela.

Mrkonjić Grad, 4. 3. 2018. - Na Hamidija džamiji u centru grada, bačene su kamenice, te su razbijeni prozori na istoj džamiji. Nema informacija o počiniocima ovog djela.

Zvornik, 26. 4. 2018. - Mladić iz Zvornika priveden nakon što je razbio prozor na džamiji. Policija u Zvorniku je pronašla i privela u službene prostorije R. Đ. (21) iz Zvornika, zbog postojanja osnova sumnje da je razbila prozor na džamiji u tom gradu. Mladić se tereti da je počinio krivično djelo oštećenje i oduzimanje tuđe stvari.

Zenica, 21. i 22. 4. 2018. – U ulici Bistua Nuova, izvršena je teška krađa u vjerski objekat-džamiju, kojom prilikom je od strane nepoznatog lica otuđen određeni iznos novca. Izvršen je uviđaj od strane službenika Odsjeka kriminalističke policije Policijske uprave I.

Banja Luka, 23. 8. 2018. - Uhapšeni su Aleksandar Kopanja (41) i Aleksandar Balaban (35), osumnjičeni da su ispred ugostiteljskog objekta u ulici Kralja Petra Karađorđevića, koji se nalazi u neposrednoj blizini džamije Ferhadija, ispalili hitac iz vatrenog oružja u pravcu džamije.

Zvornik, 25. 10. 2018. - Uhapšen O.I. (56) iz Bratunca zbog sumnje da je u maju ove godine provalio i opljačkao džamiju u mjestu Divič kod Zvornika. On se tereti za krivično djelo teška krađa. Tokom istrage utvrđeno je da je osumnjičeni provalio u džamiju 6. maja ove godine. Nakon premetačine, pronašao je drveni sanduk iz kojeg je ukrao novac.

Brčko, 22. 11. 2018. - Na mezarju u brčanskom naselju Meraje oskrnavljeni su mezarovi, a prilikom čišćenja mezarja pronađena je i sumnjiva naprava koja je svojim izgledom podsjećala na eksplozivnu napravu. Policija je po prijavi izašla na lice mjesta gdje je pronašla plastični dio ručne bombe. Obaviješten je deminerski tim čiji su pripadnici izašli na lice mjesta. U plastičnoj oblozi od bombe pronađene su prazne čahure od puščane municije. Nadalje, na ne-

koliko nišana na mezarju plavom bojom su iscrtani krstovi. Policija Brčko distrikta i u tom segmentu vrši uviđaj.

Višegrad, 6. 12. 2018. - Spomenik žrtvama genocida u Višegradu, s čijim se natpisom lokalne vlasti već godinama ne mogu pomiriti, ponovo je oskrnavljen. Nepoznati počinioci su spomenik žrtvama najprije gađali jajima, a potom riječ "genocid" prefarbali crvenom bojom. Spomenik se nalazi u muslimanskom mezarju Stražište, gdje su ukopane do sada ekshumirane žrtve iz Višegrada, ali je odmah po njegovoj izgradnji lokalna inspekcija, uz podršku Specijalne policije, iz natpisa brusilicom izbrisala riječ „genocid“. Nema podataka o počiniocima.

2. Verbalni i fizički napadi

Mostar, 12. 7. 2018. - Dječak iz Mostara skandirao "Nož, žica, Srebrenica". Događaj se desio tokom proslave prolaska nogometne reprezentacije Hrvatske u finale Svjetskog prvenstva. Naime, dok su navijači prolazili ulicama Mostara, **jedan dječak je uzviknuo: „Nož, žica, Srebrenica.“** „Nož, žica, Srebrenica“ je srpski fašistički slogan kojim se glorifikuje genocid u Srebrenici. To se desilo dan nakon što je obilježena 23. godišnjica genocida u Srebrenici i klanjana dženaza identificiranim žrtvama genocida.

Kiseljak, 5. 4. 2018. - Miljenku Golubu povećana kazna na 10 mjeseci zatvora zbog napada na Jasminu Kurt. Miljenko Golub, koji je 5. augusta 2017. godine napao Jasminu Kurt i njenu maloljetnu kćerku iz Ostružnice kod Fojnice, na Opštinskom sudu u Kiseljaku nepravosnažno je osuđen na 6 mjeseci zatvora. Ova kazna je preinačena na Kantonalnom sudu na 10 mjeseci zatvora. Informaciju je potvrdio advokat Admir Đulić iz Sarajeva koji je zastupao porodicu Kurt u ovom slučaju. Riječ je o prvoj presudi u Federaciji za krivično djelo počinjeno iz mržnje prema definiciji Krivičnog zakona FBiH. Također, ova presuda je važna i za brojne Bošnjake i Bošnjakinje koje su bile žrtve ovakvih napada, a počinioci nikada nisu sankcionirani. Upravo u Kiseljaku su se ranije dešavali slični napadi za koje niko nije odgovarao.

3. Obrazovanje

U Kantonu 10 (Livanjskom) muslimanska djeca u osnovnim i srednjim školama, koja su u izrazitoj manjini u školama, a u kojima se izvodi nastava po hrvatskom nastavnom planu i programu i na hrvatskom jeziku, često su prisiljena učestvovati u nastavnim sadržajima u kojima je zastupljeno obilježavanje blagdana kršćanske vjere i tradicije poput Božića, Uskrsa, Svih svetih i Dušnog dana, Poklada i Maškara, Dana kruha itd. Neizostavan sadržaj tih programa bude citiranje biblijskih tekstova od strane djece kao izvođača i prisustvo svećenika na njima. S obzirom da ovakvi programi imaju izrazitiji katolički karakter, imajući u vidu da su bošnjačka djeca u tim školama već diskriminirana time što nemaju pravo na izučavanje maternjeg bosanskog jezika, niti nacionalne grupe predmeta, osim vjeronauke, učenici i učenice muslimani izloženi su dodatnoj marginalizaciji svog muslimanskog identiteta i asimilaciji. Također, na dječijem festivalu maškara u Čapljini 13. 2. 2018. godine zloupotrijebljeno je prisustvo bošnjačke djece iz ovog kantona u neprikladnim sadržajima paljenja lutke s likom haškog sudije Carmela Agiusa, predsjedavajućeg Sudskog vijeća u predmetu Prlić i drugi.

Janja, 19. 6. 2018. – Bošnjački učenici moraju nadoknaditi dane Bajrama. Direktorica škole Milica Perković-Blagojević odlučila da skoro 500 učenika Osnovne škole "Meša Selimović" u Janji moraju nadoknaditi nastavu koje nije bilo u vrijeme Bajrama.

Diskriminacija bošnjačke djece u obrazovnim institucijama u bh. entitetu RS i u dijelovima Federacije BiH nastavljena je i tokom 2018. godine. Glavni problem se ogleda u osporavanju nadležnih organa Republike Srpske da se u školama s većinskim bošnjačkim stanovništvom uči bosanski jezik. U novembru 2017. godine Osnovni sud u Srebrenici je donio odluku u korist roditelja bošnjačke djece u Konjević Polju da se bosanski jezik može predavati u školama. Međutim, očekuje se da će više sudske instance drukčije odlučiti po ovom predmetu.

4. Govor mržnje i islamofobija

TV-emisija, *Happy TV*, 19. 7. 2018. - Predsjednik entiteta RS Milorad Dodik gostujući u jednoj srbijanskoj TV emisiji izjavio je da imami koji uče ezan u BiH zapravo "arlauču". U izjavama kojim dominira govor mržnje poručio je kako Srbima padaju cijene nekretnina zbog džamija koje se nalaze u blizini njihovih kuća.

Dodik je, gostujući u emisiji Ćirilica, ponovio kako u Sarajevu ima više džamija nego u Teheranu dodajući kako je riječ o 120 džamija. "Dvije stambene zgrade i oni ruknu džamiju gdje nikada nije bila prije rata. Ima 800 izgrađenih džamija u FBiH poslije rata. Imate izgrađenu džamiju u blizini banjalučkog aerodroma koja nije postojala prije rata. Došli su stranci u onim uslovima i rekli da se mora izgraditi", rekao je Dodik.

Dodao je da on ne gradi džamije, da nema ništa protiv njih, ali da neće da ga neko tjera i uznemirava. "Nemoj mi puštati ozvučenja toga tamo da arlauče jer ja nisam to. Zašto bi to činili i radili", kazao je Dodik nakon čega je ispričao navodnu priču iz Banja Luke, a koja se odnosi na pokušaj prodaje kuće u blizini džamije.

Kako kaže, jednom Srbinu koji ima luksuznu kuću u blizini džamije, prije izgradnje vjerskog objekta, nudili su milion i po KM za tu nekretninu dok sada ne može da dobije ni 150.000. "On u pet sati odvrne do daske ono gore da pjeva i tako to. Naravno, svi su istraumirani i ustaju u pet sati. To je najvredniji dio srpskog naroda, a budi ih džamija i oni ustaju u pet sati. Sad je to postalo nemoguće i oni više ne žele u tome da budu. Ne mogu ljudi to da podnesu. Ja mogu da razumijem da to muslimani poštuju i nemam nijedan problem, ali tu živi dva posto muslimana ili manje. Kakva je to potreba?", rekao je Dodik.

Društvena mreža *Twitter*, 11. 7. 2018. - Rajko Vasić, član Glavnog odbora Saveza nezavisnih socijaldemokrata (SNSD), vladajuće partije u RS i nekadašnji generalni sekretar ove stranke, na Dan komemoracije u Potočarima, na dan ukopa posmrtnih ostataka 35 žrtava genocida u Srebrenici, izjavio: "Nešto mislim, ako toliko volite taj genocid nad vama, sačekajte sljedeću priliku".

Društvena mreža *Twitter*, 26. 7. 2018. - Rajko Vasić, član Glavnog odbora Saveza nezavisnih socijaldemokrata (SNSD), vlad-

dajuće partije u RS i nekadašnji generalni sekretar ove stranke, povodom smrti Hatidže Mehmedović predsjednice Udruženja Majke Srebrenice, izjavio: „Srpska Liberalna Javnost žali Hatidžu. Ženu koju su iskoristili ko „Mečku“. Ta javnost bi bila sretna da se Srbima svake godine može propisati neki genocid. Ko lijekovi kod doktora.“

Društvena mreža Twitter - Zastupnica Srpske radikalne stranke (SRS) u Skupštini Srbije i potpredsjednica ove stranke Vjerica Radeta na svom Twitter profilu objavila je sramnu poruku nakon smrti Hatidže Mehmedović, predsjednice Udruženja Majke Srebrenice: „Čitam umrla Hatidža Mehmedović iz udruženja biznismenki Srebrenice. Ko li će je sahraniti. Muž ili sinovi?“

Srna, 17. 10. 2018. - Hrvatski delegat u Domu naroda parlamenta BiH Mario Karamatić kaže da su kandidata Demokratske fronte Željka Komšića za hrvatskog člana Predsjedništva BiH izabrali islamski ekstremisti i dio glasača SDA, te upozorava da je to uvod u nezapamćenu krizu u BiH.

Slobodna Dalmacija, 16. 2. 2018. - Objavljen članak pod naslovom „Što se to događa u Bosni? Gradovima hodaju opasni selefije, u autima drže zolje, otimaju djevojčice: ‘U ralje radikalnog islama uvukla me supruga‘“.

Globus, 16. 2. 2018. - Hrvatski časopis Globus objavio je naslovnicu: „Bakirova Bosna: Tko sprema ‘askere’ za novi rat“. Naslovnica je sadržavala sliku člana Predsjedništva BiH Bakira Izetbegovića te ratnu fotografiju smotre pripadnika Sedme muslimanske brigade Armije RBiH uz kraće izjave hrvatskih samoprozvanih sigurnosnih eksperata.

Deutsche Welle, 16. 4. 2018. - Objavljen članak pod naslovom „Radikalizacija u BiH: islamisti jačaju?“ u kojem se Bosna i Hercegovina prikazuje kao nesigurna država i utočište za radikale.

Večernje novosti, 23. 10. 2018. - Objavljen članak pod naslovom „Bošnjacima odgovara više migranata u BiH“. U članku se između ostalog navodi: „Dolazak migranata u BiH, posebno iz islamskih zemalja, je plan skovan u Sarajevu u bošnjačkoj političkoj kuhinji. Cilj je naseliti BiH što većim brojem muslimana koji će

za koju godinu postati građani BiH i učestvovati i na izborima i omogućiti bošnjačkim političarima da učvrste svoje pozicije i da pokušaju mijenjati unutrašnje uređenje BiH.”

TV-emisija, Naša TV, 24. 10. 2018. - Predsjednik HDZ-a Dragan Čović izjavio je da se izborni inženjering za izbor Željka Komšića provodio i u džamijama te dodao: “Tu je bilo i puno onih koji nemaju veze s politikom, a koji nešto znače unutar bošnjačkog naroda. Oni su to vrlo sustavno organizirali, osobito zadnja dva dana pred izbore. Da je trebalo još 100 tisuća glasova za Komšića, oni bi osigurali i to. To šalje jednu poruku sustavnosti i vrlo dobre organizacije koju se ne smije podcijeniti, a pogotovo kad je osmišljena da ruši temelje Bosne i Hercegovine”.

Dnevnik, Prva TV, 23. 8. 2018. - Objavljen prilog o tome kako se navodno razgraničenjem između Srbije i Albanije želi ispuniti želja Bošnjaka da se ostvari takozvana “zelena transverzala”. Voditeljica je između ostalog kazala: „I cjelovito Kosovo, i jug Srbije, i Sandžak. Šta je rešenje pitalice? Pa “zelena transverzala?”. Prilog je također sadržavao podatak da je “zelena transverzala” ideja još iz osamdesetih godina te da je Olimpijska dvorana ZETRA upravo po tome dobila naziv.

5. Ostali slučajevi

Mostar, 12. 7. 2018. - Haris-ef. Porobić ponovo na meti vandala. U naselju Podhum nepoznati počinioci opljačkali stan mostarskog imama Harisa-ef. Pabrića i tom prilikom pričinili znatnu materijalnu štetu. U stanu su ispreturane sve stvari, a ukradeni su mu televizor, mobitel i dječija kolica. Slučaj je prijavio policiji i čeka da naprave uviđaj. Pljačkaši su mu u protekle tri godine otuđili dva laptopa i novac koji je držao u kući. Svaku provalu prijavio je policiji koja nikad nije rasvijetlila slučaj.

Mostar, 14. 6. 2018. - Mostarski gradonačelnik Ljubo Bešlić zabranio je obavljanje bajram-namaza na lokalitetu Lakišića harema. Grdonačelnik je odbio zahtjev Medžlisa Islamske zajednice Mostar u BiH za klanjanje bajram-namaza na lokalitetu Lakišića harema iza bivše Robne kuće Hit. Medžlis Islamske zajednice Mo-

star, obavijestio je Policijsku upravu Mostar o namjeri obavljanja bajram-namaza na navedenoj lokaciji, te zatražio poduzimanje odgovarajućih mjera iz njihove nadležnosti. Obavijest je poslana i Gradskoj upravi, a iz kancelarije gradonačelnika, dan nakon toga došao je odgovor da treba podnijeti zahtjev za zauzimanje javne površine, što su i učinili. Međutim, u odgovoru Medžlisu iz PU, obrazloženo je da je potrebna saglasnost gradonačelnika za javno okupljanje, pozivajući se na Odluku o određivanju lokacije za organizirano okupljanje građana Grada Mostara, kojom su kao mjesto okupljanja građana određeni stadion i prostor u Sjevernom logoru. Takvim svojim potezom Bešlić je vjerski čin muslimana, obavljanje bajram-namaza, izjednačio sa demonstracijama i protestima.

Pripadnicima oružanih snaga u BiH u konzervama s junetinom isporučena svinjetina. Ministarstvo odbrane BiH provelo je internu istragu o sumnjivim sastojcima konzerviranog mesa koje su konzumirali pripadnici Oružanih snaga BiH. Istraga koja je pokrenuta na temelju prijave pripadnika OS BiH pokazala je da je u junećem mesu koje su vojnici konzumirali bilo i svinjetine.

Kao rezultat interne istrage utvrđeno je da su dva dobavljača s kojima je MO BiH sklopilo ugovore o snabdijevanju konzerviranim obrocima s junećim mesom te pitama s mesom izvršila isporuku dijela predmetnih artikala ishrane u kojima je, a na osnovu laboratorijskih analiza nadležnih zavoda, pored deklariranih sastojaka, utvrđeno i postojanje svinjskog proteina. Predmetna isporuka hrane izvršena suprotno ugovorima i deklaracijama na proizvođačima čime su prekršene odredbe Pravilnika o ishrani u MO i OS BiH.

22. 12. 2018. - Splitska turistička agencija Adriatic-travel, koja između ostalih organizira i putovanja u Mostar i Međugorje, objavila je na svojoj internet stranici fotografiju Mostara na kojoj su zahvatom u photoshopu izbrisane dvije mostarske džamije, Hadži-Kurtova i Nezir-agina, a na njihovo mjesto ubačeni su zvonici Franjevačke crkve i katedrale. Također, na fotografijama "sniježnog Mostara" dodan je i križ koji se nalazi na brdu Hum iznad Mostara, a koji je za potrebu ove fotografije premješten na brdo Fortica.

PROPISI KOJI SADRŽE SPORNE ODREDBE

Pojedini zakoni sadrže sporne odredbe sa apsolutnom zabranom javnog vjerskog izražavanja, kao npr. zakoni o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine, Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko distrikta, zatim zakoni o sudovima u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu te Zakon o državnoj službi u Federaciji BiH.

Zakon o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine¹ u čl. 36. st. 3. navodi da je dužnost policijskih službenika da budu „nepriistrasni i da se suzdrže od javnog ispoljavanja vjerskih uvjerenja dok su na dužnosti“. Identičnu formulaciju sadrže Zakon o policijskim službenicima Federacije BiH² u čl. 36. st. 3.; Zakon o policijskim službenicima Republike Srpske³ u čl. 39. st. 3. i Zakon o policijskim službenicima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine⁴ u čl. 48. st. 3.

Zabrana javnog ispoljavanja vjerskih uvjerenja sadržana je i u zakonima o sudovima u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu. U čl. 13. st. 1. Zakona o sudovima u Federaciji BiH⁵ se kaže da: „Suci i službenici Suda ne smiju ispoljavati bilo kakvu vjersku, političku, nacionalnu ili drugu pripadnost za vrijeme obavljanja službenih dužnosti.“ Identičnu formulaciju sadrži i Zakon o sudovima Republike Srpske⁶ u čl. 13. st. 1., dok Zakon o sudovima Brčko distrikta⁷ u čl. 14. ima sličnu odredbu koja glasi: „Sudije ne smiju isticati oznake vjerske, političke, nacionalne ili druge pripadnosti, niti se takve oznake smiju isticati bilo gdje u sudskim prostorijama.“

1 Zakon o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine Sl. glasnik broj 27/04, 63/04, 5/06, 58/06, 15/08, 63/08, 35/09 i 07/12

2 Zakonu o policijskim službenicima Federacije BiH (Službene novine Federacije BiH, br. 27/05 i 70/08)

3 Zakon o policijskim službenicima Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske br.20/14)

4 Zakonu o policijskim službenicima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, brojevi: 41/07, 04/08, 36/09 i 60/10)

5 Zakon o sudovima u Federaciji BiH (Sl.novine FBiH 38/05, 22/06, 63/10, 72/10, 7/13 i 52/14)

6 Zakona o sudovima Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 111/04, broj 109/05), broj 37/06, broj 119/08, broj 58/09)

7 Zakon o sudovima Brčko distrikta, (Sl. gl. BD BiH 19/07, 20/07, 39/09 i 31/11)

Zakon o sudu Bosne i Hercegovine⁸ nema takvu ili sličnu odredbu koja bi se odnosila na vjerska ograničenja.

U Zakonu o državnoj službi u Federaciji BiH⁹ u čl. 17. st. 3. se kaže: a) da je državni službenik nepristrasan a naročito da se „suzdržava od javnog ispoljavanja političkih uvjerenja i ne zloupotrebljava vjerska uvjerenja“. Za razliku od ovog zakona, Zakon o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine¹⁰ u čl. 14. st. 3. ističe se da: a) ne spominje vjerska uvjerenja i ograničava se zabrana državnim službenicima na „javno ispoljavanje svojih političkih uvjerenja“. Također, u Zakonu o državnim službenicima u Republici Srpskoj¹¹ u čl. 6. st. 3. ograničava se na zabranu „zastupanja političkih uvjerenja“. Zakon o državnoj službi u organima javne uprave Brčko distrikta Bosne i Hercegovine¹² primjenjuje načelo političke nezavisnosti pa se u čl. 4. st. 9. navodi da „službenicima, odnosno namještenicima u radu nije dozvoljeno da potpadaju političkom uticaju, niti da u toku radnog vremena promovišu ideje političkih stranaka“. Drugim riječima, kada govorimo o zakonima o državnoj službi, samo Zakon o državnoj službi Federacije BiH postavlja vjerska ograničenja.

Sporne odredbe iz gore navedenih zakona sadrže apsolutnu zabranu javnog vjerskog izražavanja. Želimo naglasiti da čl. 9. st. 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima štiti vjersko izražavanje „privatno i javno“ uključujući i radno mjesto.¹³ Vjersko izražavanje na radnom mjestu može biti ograničeno samo ako su ispunjeni uvjeti iz stava 2. čl. 9. Evropske konvencije o ljudskim pravima. Potrebno je izmijeniti sporne odredbe iz gore navedenih zakona na način da se ograničava vjersko izražavanje samo ako takvo izražavanje narušava nepristrasnost rada institucije i kada je neophodno

8 Zakon o sudu BiH (*Službeni glasnik Bosne i Hercegovine* br. 29/00, 16/02, 24/02, 3/03, 37/03, 42/03, 4/04, 9/04, 35/04, 61/04, 32/07)

9 Zakon o državnoj službi Federacije BiH, *Službene novine Federacije BiH*, broj: 29/03, 23/04, 39/04, 54/04, 67/05, 8/06 i 04/12

10 Zakon o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine (*Službeni glasnik BiH*, br. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10 i 40/12)

11 Zakon o državnim službenicima (*Sl. glasnik RS*, br. 118/2008, 117/2011, 37/2012 i 57/2016)

12 Zakon o državnoj službi u organima javne uprave Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (*Službeni glasnik Brčko distrikta BiH*, broj 9/14)

13 Eweida i dr. v. UK, presuda Evropskog suda za ljudska prava od 27. 5. 2013. god. pristupljeno 29. 1. 2018. file:///D:/MRV%20-%20Emir/Downloads/001-115881.pdf

u demokratskom društvu, a kako je predviđeno Evropskom konvencijom o ljudskim pravima u čl. 9. st. 2.

PREPORUKE

Komisija za slobodu vjere ima sljedeće preporuke:

1. Nužno je čim prije potpisati Ugovor između Islamske zajednice i države Bosne i Hercegovine u kojem će se uvažiti specifičnosti islamskih propisa.

2. Potrebno je provoditi različite projekte i edukacijske programe u cilju podizanja svijesti o mogućnostima razumnog prilagođavanja iz vjerskih razloga¹⁴ (posebno na radnom mjestu i u obrazovanju) za potrebe muslimana. Neće ometati radni ili obrazovni proces, a omogućit će poštovanje prava na slobodu vjere.

3. Potrebno je provoditi različite projekte i edukacijske programe u cilju podizanja svijesti o osudi i prevenciji napada na objekte i imovinu vjerskih zajednica na cijelom području Bosne i Hercegovine te napade na vjerske objekte kroz izmjenu zakonskih propisa pa ih tretirati kao krivična djela i osigurati postavljanje nadzornih kamera, pogotovu na mjestima ponovljenih napada, kako bi se njihov broj smanjio a počinioci lakše identificirali. Potrebno je graditi uvjete za poboljšanje rada nadležnih organa kako bi počinioci napada na vjerske objekte bili strožije sankcionirani.

4. Potrebno je raditi na harmonizaciji i usklađivanju zakonskih propisa s Evropskom konvencijom o osnovnim ljudskim pravima i slobodama te Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica, kao i sa propisima i ustaljenom praksom Ujedinjenih naroda, Vijeća Evrope i OSCE-a kako bi sloboda vjere bila adekvatno osigurana i zaštićena.

5. S obzirom na to da još nije riješeno pitanje prava na slobodu vjere na radnom mjestu, predlažemo sljedeće:

- Potrebno je usvojiti zakonske odredbe koje bi omogućile neplaćeno odsustvo petkom za obavljanje džuma-namaza¹⁵ ili

14 Rezolucija Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope o slobodi vjere i zajedničkom životu u demokratskom društvu 2076 (2015), stav 8. <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=22199&lang=en>

15 Zakon o radu Federacije BiH sadrži ovu odredbu (čl. 44. navodi da je „poslodavac dužan“ omogućiti radniku na njegov zahtjev odmor u trajanju od jednog sata za jedan dan u sedmici) međutim, zakoni o radu u RS-u i Distriktu Brčko nemaju takvu odredbu.

mogućnost da se taj sat naradi u toku sedmice te omogućiti obavljanje namaza/molitve na radnom mjestu kada to uvjeti i poslovni proces omogućavaju na način da se omogući pauza u trajanju od 10 min.¹⁶

- Potrebno je da Pravila službe ili Pravila odijevanja u određenim institucijama omoguće razumno prilagođavanje uzimajući u obzir vjerske razloge.

PRILOG IZVJEŠTAJU

PRIMJERI DOBRE SUDSKE PRAKSE

Presuda Ustavnog suda BiH u predmetu Safet Softić protiv BiH

U presudi br. U-8/17 od 30. 11. 2017. g. Ustavni sud BiH utvrdio je povredu prava na slobodu vjere u predmetu Safet Softić protiv BiH. U ovom predmetu Ustavni sud BiH je ocjenjivao ustavnost odredbe Pravilnika u Graničnoj policiji koje su apsolutno zabranjivale nošenje brade. Ustavni sud je zaključio da su „apsolutnom zabranom nošenja brade policijskim službenicima Granične policije BiH dok su u uniformi prekršeni pravo na privatni život i pravo na slobodu vjere zagwarantirani članom II/3.f) i g) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 8. i 9. Evropske konvencije budući da sporna mjera ne slijedi opće ciljeve propisane stavom 2. čl. 8. i čl. 9. Evropske konvencije.“ Drugim riječima, Granična policija može propisati dužinu brade ali ne može „apsolutno“ zabraniti nošenje brade. Takođe, u izdvojenom mišljenju sudije Ustavnog suda BiH, Tudora Pantirua koji je glasao za povredu prava na slobodu vjere u ovom predmetu, se navodi da je Ustavni sud BiH u ovom predmetu tre-

16 GUIDELINES FOR LEGISLATIVE REVIEWS OF LAWS AFFECTING RELIGION OR BELIEF usvojen od strane Venecijanske komisije na 59. plenarnoj sjednici (Venecija, 18-19. jun 2004), str 15; file:///D:/MRV%20-%20Emir/Documents/ODIHR/guidelines%20Venecijanska%20komisija%202004%20vrijeme%20za%20dzumu.pdf

bao ocjenjivati i ustavnost Zakona o policijskim službenicima BiH jer je sporni pravilnik donešen na osnovu ovog Zakona.

Apelacija Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu u predmetu Hamidović protiv Bosne i Hercegovine

Evropski sud za ljudska prava u Strazburu je 5. 12. 2017. g. donio Presudu u predmetu Hamidović protiv Bosne i Hercegovine (predmet br. 57792/15). Presuda u kojoj je utvrđena povreda člana 9. (sloboda vjere ili uvjerenja) Evropske konvencije o ljudskim pravima je donešena sa šest glasova „za“ i jednim glasom „protiv“. Gosp. Hamidović, svjedok u krivičnom postupku, 2012. godine udaljen je iz sudnice Suda BiH, i osuđen zbog nepoštivanja suda. Izrečena mu je novčana kazna u iznosu 10.000 KM jer je odbio skinuti kapu. Sud u Strazburu je utvrdio da ništa nije ukazivalo na to da se g. Hamidović ponašao drsko tokom suđenja. Zbog toga, u jednom demokratskom društvu, nije bilo nužno kazniti ga zbog nepoštivanja suda samo zato što je odbio skinuti kapu koju nosi iz vjerskih razloga. Time je povrijeđeno njegovo temeljno pravo na manifestiranje vjere definisano u čl. 9. Evropske konvencije.

Sudska odluka u predmetu Janja Martina Katović protiv Općine Glamoč

Janja Martina Katović, časna sestra iz Glamoča, nakon šest godina dobila je spor protiv općine Glamoč koja je mora imenovati za ravnateljicu vrtića. Naime, u ponovljenom postupku pred Vrhovnim sudom Federacije BiH, odbijena je revizija općine Glamoč čime su zapravo potvrđene presude nižih sudova kojima je utvrđena diskriminacija Janje Martine Katović zbog toga što je redovnica. Stoga je općini Glamoč naloženo da Janju Martinu Katović imenuje ravnateljicom vrtića. Podsjetimo, časna sestra Katović se jedina prijavila na raspisani konkurs na mjesto direktorice glamočkog vrtića, no do imenovanja nikada nije došlo zbog protivljenja Općinskog vijeća, premda je zadovoljavala sve uslove. Na spomenutu dužnost imenovalo ju je Upravno vijeće vrtića, dobila je i po-

dršku Vijeća roditelja u kojem su predstavnici sva tri naroda, ali to nije potvrdilo Općinsko vijeće nakon čega je oštećena pokrenula sudski spor. Dvije ranije presude kantonalnog i općinskog suda u Livnu potvrdile su postojanje diskriminacije u slučaju njezinog neimenovanja na mjesto ravnateljice glamočkog vrtića. Pravna borba zaključena je u ponovljenom postupku pred Vrhovnim sudom Federacije BiH koji je odbio reviziju općine Glamoč, a čime su zapravo potvrđene presude nižih sudova kojima je utvrđena diskriminacija iz vjerskih razloga.

ZAKLJUČAK

Mora se voditi računa o pravu na slobodu vjere koje je zagarantovano Ustavom BiH, Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima. Ukoliko se uvode ograničenja na pravo na slobodu vjere ta ograničenja moraju biti propisana zakonom, opravdana legitimnim ciljem, a ograničenje mora biti proporcionalno cilju kojim se teži i takvo ograničenje mora biti neophodno u demokratskom društvu. Ne treba ograničavati pravo na slobodu vjere ako su izostali neki od gore navedenih uslova. Naš zajednički cilj: nepristrasno pravosuđe i državne institucije treba da ostvarimo uz ograničenja koja su neophodna u demokratskom društvu a kakva je i praksa Evropskog suda za ljudska prava.

Vjerujemo da kroz dijalog, raspravu i iznošenja argumenata svih strana možemo doći do izbalansiranog rješenja za naše građane na način da se uvažavaju legitimni interesi za nepristrasnim radom pravosuđa i državnih institucija ali i uz poštovanje prava na slobodu vjere. Na ta načela se poziva i Rezolucija Skupštine Vijeća Evrope o slobodi vjere i zajedničkom životu u demokratskom društvu br. 2076 (2015) od 30. 9. 2015. godine:

3. Crkve i vjerske zajednice su integralni dio građanskog društva i moraju, zajedno sa sekularnim organizacijama, uzeti učešće u društvenom životu. Državni organi treba da u većoj mjeri računaju na kapacitete vjerskih zajednica kako bi radili na dijalogu, uzajamnom poštivanju i solidarnosti. Sa svoje strane, te zajednice imaju funda-

mentalnu dužnost, koju moraju u potpunosti preuzeti, promovisanja zajedničkih vrijednosti i principa koji su u osnovi „zajedničkog života“ u našim demokratskim društvima.

6. Nadalje, Skupština smatra da princip sekularnosti ne zahtijeva eliminaciju religije iz društvenog prostora; upravo suprotno, ovaj princip, pravilno protumačen i primjenjen, štiti mogućnost da različita uvjerenja, vjerska i nevjerska, koegzistiraju u miru dok sve strane poštuju zajedničke principe i vrijednosti.

8. ... Što se tiče vjerske prakse na radnom mjestu, iako u ovoj oblasti postoji veliki stepen “slobodne procjene”, Skupština poziva države potpisnice Konvencije da nastoje postići “razumnu prilagodbu” koja će garantovati efektivno, a ne samo formalno poštivanje slobode vjere. Države treba da osiguraju da njihova neutralnost ostane inkluzivna i prijateljska prema različitostima.